

TEGEN-STRIJD

DE BELEVING VAN DE EERSTE WERELDOORLOG
IN HET LAND VAN DENDERMONDE

Aline Sax
Maarten Mahieu
Hannelore Vandebroek
Peter Van der Hallen
Jakob Ulens,
*onderzoekers van Geheugen Collectief
in opdracht van Erfgoedcel
Land van Dendermonde*

DAVIDSFONDS
UITGEVERIJ

Inhoud

Voorwoord	8
Inleiding	11
Orde en chaos	14
1. Het Land van Dendermonde zet zich schrap	17
2. De Duitsers komen! De chaos van de eerste dagen	18
3. Dendermonde brandt!	20
4. Van chaos naar orde: de installatie van het bestuur	24
5. Onder Duitse heerschappij: de regelgeving in het <i>Etappengebied</i>	27
Regeling van het openbare leven	27
Militaire opeisingen en landbouwverordeningen	30
Communicatie	32
Controle over de bevolking	35
Volksgezondheid en dieren	38
<i>Kulturpolitik</i>	40
6. De ijzeren vuist? Het afdwingen van de regelgeving	40
7. Noodzakelijke regels of totale willekeur?	41
Voor en tegen	46
1. Inleiding	49
2. Kleine daden, grote gevolgen	49
3. Burgemeester in oorlogstijd	53
4. Spionitis	55
5. De kracht van het getal	58
6. In Duitse dienst	59
7. Naar Duitsland	61
8. Voor Vlaanderen	64
9. Besluit	68

Angst en hoop	72
1. Op zoek naar normaliteit in moeilijke omstandigheden	75
2. Werkloosheid en steunverlening	78
3. De voedselbevoorrading	81
4. De hulp- en liefdadigheidsorganisaties	85
5. Conflicten	89
6. Ontspanning en vrije tijd	93
Gedaan met dansen en drinken	93
Kermis in het puin	95
Goed en slecht	100
1. Inleiding	103
2. De oorlogspropaganda en beeldvorming	103
3. De relaties tussen Dendermondenaars en Duitsers	105
Het verraad van een vriend?	107
<i>Schön Sie kennen zu lernen</i> : de eerste indrukken	108
De houding keert	115
Samenleven	120
Parallele werelden, parallelle levens?	122
Vriend of vijand? Samenleven tijdens de bezetting	123
Het doek valt	130
4. Besluit	133
Binnen en buiten	134
1. Inleiding	137
2. De blik van een buitenstaander: de pers in het Land van Dendermonde	137
De verwoesting van Dendermonde: situatieschets	137
Binnenlandse pers: eerste berichten	138
Berichtgeving in de Britse en Amerikaanse pers	142
Mythevorming of serene verslaggeving?	146
3. Dendermondenaars die de oorlog elders beleefden	149
Vluchtelingen naar veiliger oorden	149
De grens over	150
Terugkeren of blijven?	152
Tussen liefdadigheid en onverschilligheid	154
Onbegrip en wantrouwen	157

Weggevoerden en verplicht tewerkgesteld	158
Tussen hoop en wanhoop	164
Herinneringen aan het thuisland	166
Toekomst en verleden	168
1. Verder gaan of herinneren	172
Bevrijding	172
Gesneuvelden	174
Het verleden verdringen?	186
Herdenkingsmomenten	187
2. De wederopbouw: onmiddellijke nood lenigen of bouwen voor de eeuwigheid?	187
Stad in puin	187
Stadsvernieuwing als prioriteit	190
'Behoorlijke huisvesting voor werklieden'	197
Besluit	200
Bibliografie	204
1. Literatuur	204
2. Websites	204
3. Uitgegeven bronnen	205
4. Pers	205
5. Onuitgegeven bronnen	205
Woord van dank	207